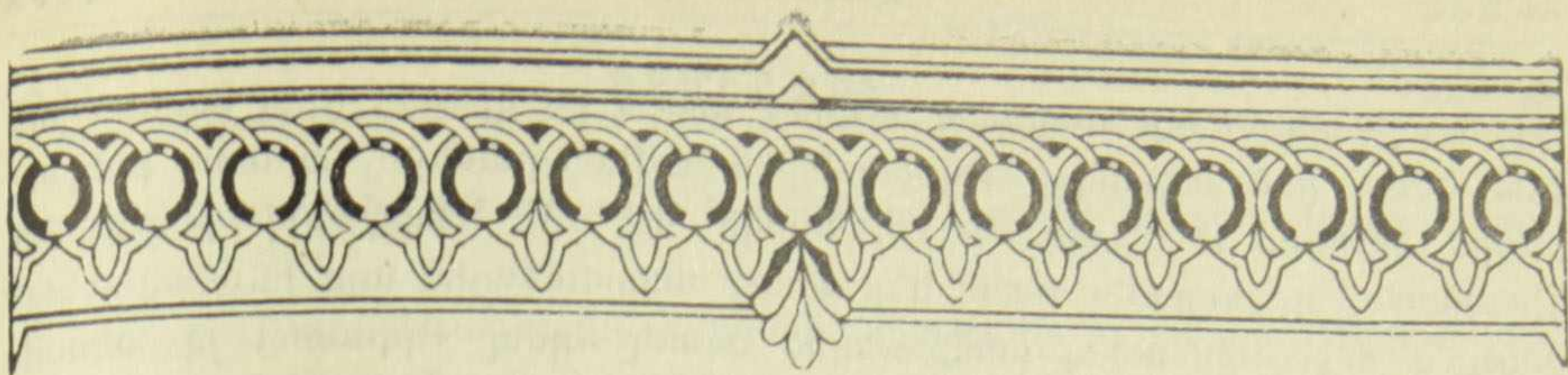

ՄՐԲԱԼՈՒՅՍ ՄՅՈՒՌՈՆ

«Մյուռոն»-ը հունարեն բառ է, որ նշանակում է «հոտավետ յուղ» կամ «բույսից հոտող հյութ»: Այն ծագում է հնախոսական «քսել», «օծել» արմատից: Իբրև աղբյուր, շատ հին ժամանակներից ի վեր, զանազան անուշահոտ համեմունքների հետ միասին, կիրառվել է ձիթենու յուղը: Այն լայնորեն գործածել են արևելյան ազգերը, գլխավորապես հին հրեաները տոնական օրերին (Սաղ. ԻԲ 5, Ամովս 2 6): Քրիստոսի ժամանակ տակավին կենսունակ էր իբրև հարգանքի նշան հյուրի գլուխը կամ ոտքերը օծելու սովորույթը (Մարկ. ԺԴ 3, Հովհ. ԺԲ 3): Ըստ Մովսեսի ստացած աստվածային պատգամի (Ելք Լ 23—30) Աստծո սպասավորները ձիթենու յուղը կիրարկում էին ծանրագին խնկեղենի, այլևայլ համեմունքների և ծաղիկների միախառնումով: Սրանց մեջ ամենից ազնիվն ու պատվականը Նարդոսի յուղն էր (Երգ երգոց Ա 12, Մարկ. ԺԴ 3): Արդեն հին հրեից մեջ ձիթենու յուղով օծումն ուներ սրբացնող, նվիրագործող նշանակություն: Այս եղանակով նվիրագործվում էին ոչ միայն առարկաները (վկայության խորան, սրբությունների սեղան, ավազան և անոթներ), որոնք կիրառվում էին Աստծո սպասավորելիս, այլև՝ իրենք՝ Աստծո սպասավորները և Իսրայելի վրա կարգված թագավորները, որոնք մասնավոր նշանով վայելում էին Տիրոջ հաճությունը: Աստվածաշնչում օծումը համարվում է աստվածային շնորհի նյութական դրսևորումը, ոգեղեն շնորհի ներկայության ցուցիչը, որն իրականացնում է Աստվածության հետ առարկայի կամ անձի հաղորդակցումը, և սրբագործված իրը դարձնում ներգործունակ:

Սակայն օծումն իր բնույթով սկզբունքորեն էափոխվեց երկար սպասված Մեսիայի՝ Աստծո Միածին Որդու գալստյամբ: Եբրայերեն «Մեսիա» անվան հունարեն համարժեքը «Քրիստոս»-ն է, որ նշանակում է Օծյալ: Այս անվանումը լիակատար բնորոշումն է Հիսուս-Փրկչի քահանայապետական բարձրագույն կոչումի (Եբր. 2 20), քանզի նա լի էր Հոգով և Աստծո զորությամբ, այլև իրական պատկերն էր աներևույթ Աստծո (Բ Կորնթ. Դ 4): Եթե Քրիստոսի գալստից առաջ օծվում էին Աստծո ընտրյալ մահկանացուները միայն, ապա Քրիստոս իր էությանբ և վերին կանխասահմանումով ըստինքյան բացարձակ օծումն էր ներկայացնում, որի պատճառով և ամենայն իրավամբ կոչվում Աստծո Օծյալ (Ղուկ. Բ 11, Գործ. Բ 36): Ուստի ամենևին պատահական չէ, որ Քրիստոս առաջին անգամ մտնելով Նազարեթի ժողովարանը, կարդաց Եսայու մարգարեու-

թյան այն տեղն, ուր ասվում է. «Տիրոջ Հոգին իմ վրա է, դրա համար իսկ ինձ օծեց, ինձ ուղարկեց աղքատներին ավետարանելու, արտով բեկյալներին բժշկելու...» (Ղուկ. Դ 18, Եսայի ԿԱ 1): Մարգարեի խոսքը իր լիակատար դրսևորումը գտավ մեր Փրկչի աստվածային այս ինքնագիտակցության մեջ: Երկնային, աննյութեղեն օծումը կրող Քրիստոս իր օծումի շնորհը բաշխում է բոլոր նրանց, ովքեր հավատում են Իրեն: Օծումի այս բաշխումը իրագործվում է Սուրբ Հոգու ներգործմամբ, որ կատարվում է Մկրտության պահին: Յուրաքանչյուր մկրտված նկատվում է նաև Սուրբ Հոգու շնորհի միջոցով Աստվածությանը հաղորդակից: Ուստի առաքյալն ասում է «Իսկ այն օծումը, որը դուք ընդունեցիք նրանից, թող բնակվի ձեր մեջ, և կարիք չկա, որ մեկը ձեզ ուսուցանի: Այլ, ինչպես որ նրա օծումն ուսուցանում է ձեզ ամեն ինչի մասին, որ ճշմարիտ է և ոչ սուտ, այնպես էլ նա ուսուցանեց ձեզ, որ լինեք Իր մեջ» (Ա Հովհ. Բ 27): Սուրբ Հոգու շնորհներն իր մեջ կրող հավիտենական Օծյալից՝ Քրիստոսից ստանալով հոգևոր օծություն՝ առաքյալները կարիք չունեին նյութական օծության: Սակայն քրիստոնեության արշալույսին արդեն, ինչպես ակնարկվում են առաքելական թղթերում, մկրտության ժամանակ յուղով օծելու սովորույթը նորոգվեց և որոշ համայնքներում սկսեց կենցաղավարել որպես Սուրբ Հոգին ընդունելու նվիրական նշան: Այսպիսով, եթե ջրով մկրտությունը սրբում է հին մարդու ադամական տկարությունները, ապա սուրբ յուղով օծումը նրան դարձնում է Սուրբ Հոգու շնորհներով վահանավորված և քրիստոսական օծումով բարեզարդված Աստծո զավակ:

Հայ եկեղեցու մեջ Սուրբ Մյուռոնի կիրարկումը գալիս է առաքելական ժամանակներից: Ըստ ազգային մի հին ավանդության, Քրիստոսի օրհնած սրբազան յուղը Հայաստան է բերել ազգիս առաջին լուսավորիչ Ս. Թադեոս առաքյալը: Համաձայն մեկ այլ ավանդության Հայ եկեղեցու մեջ Սուրբ Մյուռոնի օրհնությունը սկսվում է Ս. Գրիգոր Լուսավորչի ավետարանագործումից: Ամեն անգամ (7 տարին մեկ) Մյուռոնօրհնեքի ժամանակ հին, լուսավորչական Մյուռոնի խմորը խառնում են նորի հետ՝ հնի մեջ բնակվող սրբալույս շնորհը փոխադրելով նորի մեջ: Լուսավորչի ժամանակներից ի վեր, ըստ հնավանդ մի վկայության, Մյուռոնը օրհնելու իրավունքը վերապահվում է Կաթողիկոսին: Այդ սովորույթը վերջնականապես կանոնակարգվում է Ը դարի մեծանուն հայրապետ Հովհան Օձնեցու ձեռքով: Հայ իրականության մեջ Կաթողիկոսին տրված այսօրինակ իրավասությունը մեծապես պայմանավորված էր պետականության կորստից հետո ազգային եկեղեցուն վերապահված քաղաքական կարևոր դերով: Սա նշանակում է, որ հոգևորից, հայտնությունականից զատ Մյուռոնօրհնեքը հաստատագրումն է քաղաքական իշխանության: Սրա հետ անխզելիորեն կապված է հայ եկեղեցական, քաղաքական ինքնագիտակցության մեջ Մյուռոնի կամ Մյուռոնօրհնեքի նկատմամբ պաշտումի հասնող վերաբերմունքը: Այն նպատակ ուներ այլակրոն, այլադավան ժողովուրդների մեջ սրբորեն պահպանել հայոց ազգային ոգու աստվածադրոշմ կերպարանքը: Այս կապակցությամբ խիստ բնորոշ է ազգային մի ավանդություն, ըստ որի Պետրոս Գետադարձ Կաթողիկոսը (1019—1058 թթ.) Տրապիզոնում եղած ժամանակ, Վասիլ Բ կայսեր կարգադրությամբ, Աստվածահայտնության տոնին, մեծ հանդիսավորությամբ կատարում է Զրօրհնյաց ծեսը: Ս. Մյուռոնը գետի ջրի մեջ կաթեցնելիս հանկարծ լույսի մի խորձ է փայլատակում, և, որպես ապացույց Հայոց

Մյուռոնի աստվածային ծագումի և սրբության, գետը մի պահ կանգ է առնում:

Հայոց Մյուռոնի ազգային ինքնօրինակությունն ու առավելությունն արտահայտվում է ոչ միայն նրա հրաշագործությամբ, այլև (ի տարբերություն օտար եկեղեցիների, ուր իբրև այդպիսին կիրարկվում է միայն ձիթապտղի յուղը) այն կազմող սրբազան համեմունքների բյուրաթիվ պեսպիսությամբ: Ուստի պատահական չէ, որ Հայ եկեղեցու սպասավորները հատուկ երկյուղածությամբ դարերի ընթացքում նախորդ սերունդներից ժառանգություն մնացած Ս. Մյուռոնի պատրաստման դեղատոմսերը ընդօրինակելով փոխանցել են իրենց հետնորդներին: Սրա շնորհիվ հայ միջնադարյան ձեռագրերում պահպանվել և մեզ են հասել մի շարք դեղատոմսեր՝ իրենց բազում տարբերակներով Մյուռոնի նկատմամբ հայ ժողովրդի ունեցած առանձնահատուկ վերաբերմունքի մասին են վկայում նաև այն բազմաթիվ ճառերը, քարոզները, շարականներն ու տաղերը, որոնք նվիրվել են Մյուռոնօրհներին: Հատկապես շահեկան է Ս. Գրիգոր Նարեկացու Աղոթամատյանը, որի ՂԳ բանը պարունակում է Ս. Մյուռոնի բանաստեղծաշունչ մեկնաբանությունը:

Մկրտության պահին սրբալույս Մյուռոնի օծումով (դրոշմ) յուրաքանչյուր հայորդի դառնում է ոչ միայն Քրիստոս Աստծո երկնավոր ընտանիքի լիիրավ անդամը, այլև իր ազգային եկեղեցու հարազատ զավակը, որն առատորեն վայելում է Սուրբ Հոգու շնորհները (Իմաստություն, Գիտություն, Բժշկություն, Մարգարեություն, Թարգմանություն, Լեզվախոսություն, Հրաշագործություն և Հոգիների ընտրություն): Այդ շնորհներն են, որ եկեղեցագործում են հայորդու սիրտը, այն դարձնում քրիստոսական լույսի ընդունարան և անանց արժեքների ժառանգորդ:

Ըստ Մաշտոց ծիսամատյանի Ս. Մյուռոնով օծվում են քահանաներն ու նրանցից վեր հոգևոր պաշտոնավարության կոչված անձերը: Եթե ձեռնադրության պահին օծվում է միայն նրանց ճակատը և ձեռքերը, ապա Կաթողիկոսի, իբրև Քրիստոսի փոխանորդությունը ստանձնած ազգի սրբազան հովվապետի, օծումը կատարվում է Ս. Մյուռոնը նրա գլխին կաթեցնելով: Հայոց թագավորները նմանապես օծվում էին: Մասնավոր արարողությամբ օծվում են նաև եկեղեցին, ս. սեղանը, ավազանը, Խաչը, պատկերները, որոնք դրանից հետո դադարում են սոսկ նյութ լինելուց, և ձեռք են բերում հոգևոր նշանակություն: Ս. Մյուռոնը կիրառվում է Զրօրհնյաց արարողության պահին, երբ այն, ի հիշատակ մկրտության պահին Հիսուսի վրա Ս. Հոգու կատարած էջքի, կաթեցնում են Հորդանանը խորհրդանշող ս. ավազանի մեջ:

ՀԱԿՈՐ ՔՅՈՍԵՅԱՆ